

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin 11.02.2022

Lausunnon antaminen koskien hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022 annetun asetuksen muuttamista

Valmistelijat / lisätiedot:
Luukko Olli-Pekka

Rajahalme Ville
ext-ville.rajahalme@espoo.fi

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin päättää antaa valtionvarainministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon koskien hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022 annetun asetuksen muuttamista.

Lausunto

Ehdotetut muutokset hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022 annettuun asetukseen ovat yleisesti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta tarkoituksenmukaisia.

Asetuksen pykäliin 3 ja 4 esitetyt muutokset sekä täsmentävät asetuksessa aikaisemmin säädettyä että antavat tarpeellisia joustoja rahoituksen määrittelylle sekä käyttökohteille. Pykälää 3 koskeva muutosehdotus mahdollistaisi muun muassa avustuksen kohdentamisen aikaisemmasta poiketen välttämättömien ICT-muutostukustusten kattamiseen sekä hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 27 §:n 2 momentin mukaisesta valtuustoryhmän toiminnan tukemisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Erityisesti asetukseen ehdotettu 6 §:n a kohdan lisäys harkinnanvaraisesta lisäävustuksesta on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kannalta kriittinen. Lisäyksellä pyrittäisiin turvaamaan tarvittaessa niiden hyvinvointialueiden riittävä valmistelurahoitus, jossa asetuksen 4–6 §:n mukaiset avustukset eivät sellaisenaan riitä turvaamaan järjestämisvastuun siirtymistä häiriöttömästi kaikilla alueilla. Tällaisia alueita ovat erityisesti Länsi-Uudenmaan kaltaiset monista sote-järjestäjistä muodostuvat pirstaleiset hyvinvointialueet, jossa valmistelukokonaisuus on poikkeuksellisen vaativa.

Harkinnanvarainen lisäavustus mahdollistaisi valtakunnallisesti tehokkaan valmistelurahoituksen kohdentamisen, sekä korjaisi nykyisiä valmistelurahoituksen allokointiongelmia, jotka liittyvät erityisesti jakoperusteiden heikkoon kykyyn huomioida alueellisia erityisolosuhteita. Maan hallituksen ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä valtaosa hyvinvointialueiden valmistelun lisärahoituksesta kohdennettaisiin nykytietojen mukaan em. harkinnanvaraisen lisäavustuksen kautta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen osuus lisärahoituksesta olisi arviolta noin 22 milj. euroa eli noin 14 prosenttia. Tämä helpottaisi toteutuessaan toimeenpanon valmistelua alkuvuoden aikana. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen valmistelurahoituksessa on kuitenkin edelleen kymmenien miljoonien eurojen vaje koko vuoden osalta, mistä johtuen seuraavan lisätalousarvion valmistelun käynnistäminen jo kuluvin vuosikolmanneksen aikana nähdään kriittisenä toimeenpanon jatkuvuuden turvaamisessa. Muutoin valmistelun toimeenpanoa joudutaan hidastamaan ja vaiheistamaan jo vuoden 2022 osalta.

Käsittely

Päätös

Selostus

Hyvinvointialueiden valmistelurahoitus pohjautuu valtion rahoitukseen, joka jakautuu yleiskatteelliseen perusrahoitukseen ja ICT-muutostöihin kohdennettuun rahoitukseen. Perusrahoituksen ja ICT-muutosrahoituksen myöntämistä ohjataan eri asetuksilla. Tämä lausunto koskee perusrahoituksen myöntämistä, maksamista ja käyttöä ohjaavan asetuksen muuttamista.

Valtionvarainministeriö on päätöksellään 21.12.2021 VN/14629/2021 myöntänyt perusrahoitusta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle 3,3 milj. euroa vuodelle 2022. Sosiaali- ja terveysministeriö on päätöksellään 20.12.2021 VN/26921/2021 myöntänyt Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle ICT-muutokseen rahoitusta 12,6 milj. euroa vuodelle 2022. Hyvinvointialue haki em. rahoitusta vuosille 2021–2022 61,7 milj. euroa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen valmistelukustannukset on budjetoitu vuoden 2022 talousarviossa täydellisyysperiaatteen mukaisesti, jonka perusteella talousarviossa on huomioitu kaikki oletetut valmistelusta syntyvät käyttö- ja investointitalouden menot. Joulukuussa myönnetty

valmistelurahoitus on huomattavasti arvioituja valmistelukustannuksia matalampi, jonka perusteella talousarviossa valmistelun rahoitusvaje on merkittävä, noin 59,8 milj. euroa. Valmistelukustannuksia nostaa erityisesti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pirstaleisuus, joka osaltaan johtuu monista sote-järjestäjäorganisaatioista ja epäyhtenäisestä ICT-järjestelmäarkkitehtuurista.

Sote-ministeriryhmässä on linjattu, että ministeriöt arvioivat hyvinvointialueiden toiminnan ja hallinnon valmistelua, siihen osoitettavan rahoituksen käyttöä ja riittävyyttä, ja että hyvinvointialueiden mahdolliseen lisärahoitustarpeeseen varaudutaan valtion lisätalousarvioesityksissä vuonna 2022.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kannalta on tärkeää, että valmistelurahoitusta kasvatetaan kuluvan vuoden aikana valtion lisätalousarvioissa, ja että rahoituksen määrittelyä ja jakamista koskevat periaatteet rahoitusta ohjaavissa asetuksissa tunnistavat hyvinvointialueiden väliset erot valmistelutehtävissä ja niistä aiheutuviissa kustannuksissa.

Maan hallitus on antanut vuoden 2022 ensimmäisen lisätalousarvioesityksen eduskunnalle 3.2.2022. Esityksessä sote-uudistuksen ICT-muutuskustannuksiin, muuhun hyvinvointialueiden valmistelurahoitukseen ja valtuustoryhmien toiminnan tukemisen kustannuksiin on osoitettu valtakunnallisesti 155,7 miljoonaa euroa lisäystä. Osin kyse on vuodelle 2023 varatun ICT-muutuskustannusten rahoituksen aikaistamisesta. Nyt tehdyllä rahoitusratkaisulla on määrä turvata hyvinvointialueiden (ml. HUS-yhtymä ja Helsinki) käynnistämisen suunnitelmallinen valmistelu ja turvallinen järjestämisvastuun siirto vuoden 2023 alussa.

Hallituksen lisätalousarvioesityksessä hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sekä Helsingin kaupungin eräiden tehtävien rahoitusta koskevan talousarviomomentin (28.90.30) perusteluja esitetään muutettavaksi eräiltä osin. Ehdotetut muutokset edellyttävät myös valmistelun rahoituksesta annetun asetuksen muuttamista. Lisäksi asetukseen ehdotetaan eräitä muita täsmennyksiä.

Esitys asetuksen muuttamisesta tullaan antamaan vain siinä tapauksessa ja sen mukaisena, mitä eduskunta mahdollisesti päättää lisätalousarvioehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Asian kiireellisyyden vuoksi asiasta ei ole järjestetty erillistä lausuntokierrosta. Valtionavustuksen saajille järjestetään kuulemistilaisuus 10.2.2022, minkä lisäksi valtionavustuksen saajilla on mahdollisuus antaa asetusehdotuksesta kirjalliset huomiot. Valtiovarainministeriö on pyytänyt asetuserinnoksesta lausunnot 14.2.2022 mennessä. Tällä lausunnolla Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue antaa kirjalliset huomiot esitetyistä muutoksista.

Ehdotetut muutokset asetukseen

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun vuosien 2021 ja 2022 rahoitusta koskevaa asetusta on ehdotettu muutettavan pykälien 3, 4 ja 6 osalta.

Asetuksen 3 §:ää koskeva muutosehdotuksen perusteella avustusta olisi aiemmin säädetyn lisäksi mahdollista käyttää myös hyvinvointialueiden toiminnan, hallinnon ja päätöksenteon kannalta välttämättömien ICT-järjestelmien rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin sekä hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 27 §:n 2 momentin mukaisesta valtuustoryhmän toiminnan tukemisesta aiheutuviin kustannuksiin. Hyvinvointialueiden ICT-järjestelmien kehittämiseen myönnetään valtionavustusta myös muulla perusteella, joten tämän asetuksen nojalla myönnettävää avustusta tulisi käyttää nimenomaan sellaiseen ICT-järjestelmien rakentamiseen, jolla on välitön yhteys hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen.

Asetuksen 4 §:ää ehdotetaan muutettavan kokonaan. Pykälän otsikkoa ehdotetaan täsmennettävän muotoon Hyvinvointialueen perusrahoitus ja pykälän sisältöön täsmennetään avustuksen tarkoittavan perusrahoitusta. Lisäksi pykälään esitetään lisättävän uusi 2. momentti, jonka myötä hyvinvointialueille voitaisiin myöntää avustuksia muillakin kuin 1 momentin mukaisilla määräytymisperusteilla. Ehdotetun 2 momentin mukaisissa avustuksissa tulisi olla joku yhteinen määräytymisperuste, jonka mukaan avustus määräytyisi kaikille hyvinvointialueille toisiaan vastaavalla tavalla. Tällaisia perusteita voisivat olla esimerkiksi euroa per asukas, euroa per aluevaltuutettu tai euroa per järjestämisvastuullinen taho.

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a § harkinnanvaraisesta lisääavustuksesta. Lisäyksellä pyritäisiin turvaamaan tarvittaessa niiden hyvinvointialueiden riittävä valmistelurahoitus, jossa asetuksen 4–6 §:n mukaiset avustukset eivät sellaisenaan riitä turvaamaan järjestämisvastuun siirtymistä häiriöttömästi kaikilla alueilla.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin valmistelurahoitusasetuksen muistioluonnos 4.2.2022.
- Luonnos valtioneuvoston valmistelurahoitusasetuksen muuttamisesta 4.2.2022

Tiedoksi